

การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรมหลักสูตรธรรมศึกษา
ชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร
Process Learning Management Relevant for Dhamma Sueksa-Tree of Students
Grade VI Wat Arvutvikasitaram School Bangkok

พระมหาคณาวุฒิ อคคปโย (บำรุงทรัพย์), รศ.ดร.สมชัย ศรีนोक, ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

Phramaha Khanawut Akkhapanyô (Bamrungsub), Assoc. Prof. Dr. Somchai Srinok,

Asst. Prof. Dr. Niwes Wongsuwan

ครูพระสอนศีลธรรม และอาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

E-mail: hanawut@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 1 เมษายน 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 พฤษภาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 15 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ One Group Pre-test – Pos-test Design โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ขนาดประชากรจำนวน 15 คน ได้มาโดยการคำนวณด้วยสูตรของ เครซีและมอร์แกน Krejcie and Morgan ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาธรรมหมวด 2 ในหลักสูตรธรรมศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 ข้อ จำนวน 4 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 4 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่า (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งได้งานตามที่มอบหมายในสาระรายวิชา ซึ่งแต่ละกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกัน

ภายในกลุ่มของตน เพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่นในห้องเรียน พร้อมทั้งการอภิปรายร่วมกัน แต่ละหน่วยการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มของตนเองได้เป็นอย่างดี มีความตื่นตัวในการเรียนรู้สามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ให้เพื่อนในกลุ่มได้เรียนรู้ พร้อมทั้งตอบข้อซักถามจากกลุ่มอื่นได้ดี เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้เรียนบางส่วนมีการเรียนรู้ช้ากว่าเพื่อน แต่เมื่อมีการทำงานเป็นกลุ่ม มีการซักถาม อธิบายในส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเข้าใจในสาระรายวิชานั้นได้ดียิ่งขึ้นตามการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร พบว่า การทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 9.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.167 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 17.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.437 ค่าความเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ 8.57 และเมื่อทดสอบค่า t-test เท่ากับ 42.426 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ:การจัดการ, การเรียนรู้, กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์, ธรรมศึกษาตรี, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ABSTRACT

The thesis entitled “The Learning Management Based on the Group Relation Process of Dhamma Subject under the First Grade Dhamma Studies Program for the 6th Year Primary School Students, Watarwutwikasitaram School, Bangkok” is the pre-experimental research by using one- group pretest- posttest design. The thesis consisted of two objectives: 1) to study the learning management based on the group relation process of Dhamma subject under the first grade Dhamma studies program for the 6th year primary school students; and 2) to study the achievement of before and after learning by using the learning management based on the group relation process of Dhamma subject under the first grade Dhamma studies program for the 6th year primary school students. A sample consisted of 15 students of the 6th year primary school, Watarwutwikasitaram school, Bangkok. A sample was selected by using the Krejcie & Morgan method while the purposive sampling of 1 classroom was used to conduct the study. The research instruments were: 1) the learning management based on the group relation process; and 2) the achievement test of before

and after learning in Dhamma subject under the Dhamma studies program for the 6th year primary school students, consisting of 20 questions, 4 plans and 1 hour for each plan. The statistics used were average (\bar{X}), standard deviation (S.D.) and t-test.

From the study, it was found as follows:

1) From the results of the learning management based on the group relation process of Dhamma subject under the first grade Dhamma studies program for the 6th year primary school students, it revealed as follows: 1.1) the learning management based on the group relation process can divide the students into two groups with the assigned work by which each group learns together within their own group to present and exchange learning with other groups in the classroom, as well as having discussions together in each learning unit; 1.2) each group learns well together within their own group and expresses helpful opinions for friends in the group to learn. As well as answering questions from other groups, resulting in an effective exchange of knowledge together; and 1.3) Some learners can learn slower than others, but when working in groups with questions and explanations in areas that some still do not understand, leading to an exchange of knowledge, resulting in each person has a better understanding which is according to the learning method based on the group relation process.

2) From the learning achievement of Dhamma subject under the Dhamma studies program for the 6th year primary school students, it revealed the result from doing the test before learning has an average (\bar{x}) of 9.14 with the standard deviation (S.D.) of 1.167. While after learning has an average (\bar{x}) of 17.71 with the standard deviation (S.D.) of 1.437. The average of the differences is at 8.97 and the t-test is equal to 42.426. When comparing the achievement of before and after learning by using the learning management based on the group relation process of Dhamma subject under the first grade Dhamma studies program for the 6th year primary school students, it was found that after learning has a higher score than before learning with a statistically significant difference at 0.05 level, according to the assumptions set.

Keyword :Management, Learning, Group Relation Process, Dhamma Sueksa-Tree, The 6th Year Primary School Students,

บทนำ

ด้วยสภาพปัญหาสังคม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย พร้อมการเปลี่ยนแปลงบริบทของการพัฒนาประเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ขณะที่ทุกภาคส่วนยังคงมุ่งเน้นการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจและด้านวัตถุนิยมมากเกินไป ส่วนด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นถูกละเลยไปเรื่อย ๆ จากภาครัฐ ส่งผลให้คนในสังคมไทยห่างไกลศาสนา ปัญหาด้านการขาดคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่จะเป็นอนาคตของประเทศชาติมีความหลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิม ขาดระเบียบวินัย ทำให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่อิงตามโครงสร้างของสังคมไทย จางหายไป จนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ของสังคมตามมา ตัวอย่างเช่น ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวพบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริง คือการไม่ได้รับการกล่อมเกลาด้านจิตใจ ถูกละเลยจากสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษาที่จะปลูกฝังในเรื่องศีลธรรมจริยธรรม จนทำให้ขาดความสำนึกต่อหน้าที่ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี ขาดการใช้สติพิจารณาไตร่ตรองและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสม ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมรอบตัวที่มีสิ่งยั่วยุ ส่งเสริม ชักจูง และโน้มน้าวอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลายด้วยกัน ทำให้ยากต่อการควบคุมป้องกัน และแก้ไขปัญหา เว้นแต่จะถูกจัดระเบียบทางความคิด จนมีจิตใจที่รักในการใฝ่ดีและมีพลังใจที่เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันด้านทานเหตุปัจจัยในทางเสื่อมที่จะเข้ามาทำลายคุณภาพชีวิตที่ใฝ่ดีได้ด้วยหลักธรรมทางศาสนา

การศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยมีระเบียบวินัยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจในการเรียนธรรมศึกษามากขึ้น มีทั้งเยาวชน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานของรัฐ รวมไปถึงภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศซึ่งเป็นสิ่งที่ดีของการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านธรรมศึกษาการเรียนจะบังเกิดผลต่อเมื่อมีการนำหลักธรรมและความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด รวมทั้งนักเรียนธรรมศึกษายังได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นผู้รับ และสืบสานมรดกแห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงควรพิจารณาตนเองว่ามีความรู้ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างน้อยเพียงใด การเรียนธรรมศึกษาจะทำให้เรามีความเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์ขึ้นทั้งกายและใจ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยขัดเกลาผู้คนให้เห็นความสำคัญในการทำความดี เพื่อสร้างบ้านเมืองไทยของเราให้เป็นสังคมสันติ และแสวงหาคุณธรรมต่อไป เมื่อชาวพุทธทุกคนมีโอกาสได้ศึกษาและนำมาปฏิบัติจะทำให้ความสับสนวุ่นวายของสังคมในปัจจุบันลดน้อยลง

การศึกษานักธรรมเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาหรือธรรมวินัยในภาษาไทย ซึ่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงพระดำริตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2455 นั้น ได้พัฒนามาโดยลำดับ ทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน เพื่อให้ภิกษุสามเณรมีความรู้ในธรรมวินัย และเป็น ศาสนทายาทที่มีคุณภาพ สามารถดำรงพระศาสนาไว้ได้ด้วยดี การศึกษานักธรรมได้เป็นที่นิยมและเป็นการจัดให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของภิกษุสามเณรในประเทศไทยควบคู่ไปกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนับแต่เริ่มต้นมาจนปัจจุบัน ซึ่งต่อมาได้พัฒนาหลักสูตรสำหรับฆราวาสเรียกว่า ธรรมศึกษา มี 3 ชั้น คือ ชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก เพื่อเปิดโอกาสให้ฆราวาสได้ประโยชน์จากการศึกษาธรรมมากยิ่งขึ้น โดยในปัจจุบันมีการนำหลักสูตรธรรมศึกษาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ ทุกสังกัด ตั้งแต่พื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยจะแสดงผลในรูปแบบแสดงผลการเรียนรู้ด้วยเพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับความรู้ทางวิชาการ แต่ยังมีปัญหาผู้เรียนธรรมศึกษายังสอบไม่ผ่านถึงร้อยละ 40 ซึ่งสมเด็จพระวันรัต ในฐานะแม่กองธรรมสนามหลวงได้เป็นประธานในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา ระหว่างสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) รวม 7 หน่วยงาน ร่วมมือกันจัดการเรียนการสอนและการสอบธรรม ศึกษาในสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทั้งในและนอกระบบการศึกษา โดยให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนในทุกระดับที่นับถือพุทธศาสนาได้เรียนรู้และเข้าใจหลัก พุทธธรรมที่ถูกต้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อันมีผลต่อความเจริญมั่นคงต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรู้คู่คุณธรรมและเสริมสร้างศีลธรรม เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ สร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนห่างไกลอบายมุข สิ่งเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย และนำไปสู่ ความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยผ่านการศึกษาศาสนาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมศึกษาในสถานศึกษาจะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะการอบรมเยวชนโดยครูวิทยากรและพระภิกษุสงฆ์ โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนธรรมศึกษาในช่วงชั้นต่าง ๆ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ธรรมศึกษาตรี, โท, และเอก ตามลำดับ ซึ่งผู้เรียนจะเข้าใจและมีทักษะในการนำสาระประโยชน์จากการเรียนธรรมศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกใจกับเด็กและเยวชน และทำให้เขาเหล่านั้นได้มีธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองตน (พระราชดำริ สิริจนโท, 2559) กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือได้ทั้งผลงานที่ดี และได้ทั้งความรู้สึกละและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน กิจกรรมการเรียนรู้ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีหลักการและลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนกระทำ เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียน

จะต้องค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยขั้นตอนของการวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยการอภิปราย (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2545 : 30-31) ความหมายของทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนว่า เป็นการสอนที่เน้นหรือให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องของพฤติกรรมของคนที่มีการกระทบต่อกันและกันโดยครูผู้สอนพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ ดังนี้ 1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัวมีชีวิตชีวา (Active Learning) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของตน 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กันมิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ 3) การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจการเรียนรู้ที่ดีจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถใช้การเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเองมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี 4) การเรียนรู้กระบวนการมีความสำคัญ กระบวนการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการผลงานต่างๆ จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นกับกระบวนการเป็นสำคัญ ดังนั้นการเรียนรู้ที่ดีจึงต้องเน้นกระบวนการด้วย 5) การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้นมากขึ้นและเกิดความรู้เพิ่มขึ้น (ทิตินา เขมมณี, 2550 : 282)

การจัดการเรียนรู้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ โดยนักรวมศึกษามาจัดการเรียนการสอน เพื่อนำหลักธรรมอันดีในทางพระพุทธศาสนามาป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อันมีผลต่อความเจริญมั่นคงต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรู้คู่คุณธรรมและเสริมสร้างศีลธรรม เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ สร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนห่างไกลอบายมุข สิ่งเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย และนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยของสังคม พร้อมนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาชีพครู หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ในครั้งนี้เป็นเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ One Group Pre-test – Pos-test Design โดยใช้วิจัยแบบหนึ่งกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ขนาดประชากรจำนวน 15 คน ได้มาโดยการคำนวณด้วยสูตรของเครซีและมอร์แกน Krejcie and Morgan ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาชีพครู หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่าการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีสอนแบบหนึ่งที่มีให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม นักเรียนมีความตั้งใจ กล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออก คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้วยังทำให้นักเรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เป็นผลให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะด้านต่าง ๆ อันจะเป็นพื้นฐานในการนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้และการสอน โดยมีกระบวนการเป็นขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เช่น การทบทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

2) ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้นได้ในภายหลัง

3) ขั้นอภิปราย คือการให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

4) ขั้นสรุปและนำไปใช้ เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็น และข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกันจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่ได้ไปปฏิบัติหรือใช้จริงในชีวิตประจำวัน

จากการเรียนการสอนในรายวิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ในทุกธรรมหมวด 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งได้งานตามที่มอบหมายในสาระรายวิชา ซึ่งแต่ละกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มของตน เพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่นในห้องเรียน พร้อมทั้งการอภิปรายร่วมกัน แต่ละหน่วยการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มของตัวเองได้เป็นอย่างดี มีความตื่นตัวในการเรียนรู้สามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ให้เพื่อนในกลุ่มได้เรียนรู้ พร้อมทั้งตอบข้อซักถามจากกลุ่มอื่นได้ดี เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้เรียนบางส่วนมีการเรียนรู้ช้กว่าเพื่อน แต่เมื่อมีการทำงานเป็นกลุ่ม มีการซักถาม อธิบายในส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเข้าใจในสาระรายวิชานั้นได้ดียิ่งขึ้นตามการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 9.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.167 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 17.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.437 ค่าความเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ 8.57 และเมื่อทดสอบค่า t-test เท่ากับ 42.426 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นสำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยเรื่องนี้จะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น อันเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการเรียน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และสุดท้ายคือการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนได้ และจากผลการวิจัยดังกล่าวมีลักษณะสอดคล้องหรือมีบริบทเดียวกันกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยของ พระครูศรีกิตติวราการ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ฝ่ายธรรมศึกษา สำนักเรียนคณะจังหวัดนนทบุรี ภาค 1” พบว่า สภาพการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม

ฝ่ายธรรมศึกษา สำนักเรียนคณะจังหวัดนนทบุรี ภาค 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายใน และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านการจัดการความสัมพันธ์กับชุมชน ล้วนแต่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ อินทยาธัต (2559) ได้กล่าวถึงผลของการสอนวิธีบทบาทสมมติและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดภูเก็ต พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และการสอนตามปกติ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความสามัคคีหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความสามัคคีสูงกว่าการสอนตามปกติ และนักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์และความเสียสละ และความสามัคคีสูงกว่าการสอนตามปกติ ผลการศึกษาวิจัย ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาการ ของโรงเรียนวัดอาวูธวิศิษฐาราม กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ มีลักษณะสอดคล้องหรือมีบริบทเดียวกันกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยของ พรทิพา ชีเดนท์ริย์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้กระบวนการกลุ่ม กับ นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน และมีความสามารถในการวางแผนแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวลิ นาคทัต (2558) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรมและความมีวินัยแห่งตน ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความมีวินัยแห่งตนแตกต่างจากเดิม เมื่อเรียนจบแล้ว และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ มีความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มที่ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำความรู้ที่ได้รับของสมาชิกภายในกลุ่มมานำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถอภิปรายร่วมกันเกิดการเรียนรู้ในสาระวิชาได้ดี

ยิ่งขึ้น ผู้เรียนมีทักษะและพัฒนาการในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น เมื่อผู้สอนคอยสนับสนุนและเสริมความสามารถในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอ่าววุฒิวัดสิตาราม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง และโรงเรียนควรมีนโยบายสนับสนุนการใช้เทคนิคการคิดสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่เหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับกระบวนการสอนแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2) โรงเรียนควรมีนโยบายส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทุกชั้นเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) โรงเรียนควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ให้เป็นแบบอย่างของโรงเรียนอื่น ผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ หรือช่องทางสื่อออนไลน์อื่น ๆ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม สามารถนำ ผลจากการเรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) ครูผู้สอนได้มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการนำไปใช้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนมากยิ่งขึ้น

3) โรงเรียนได้มีการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ จากการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรนำไปทดลองใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ เช่น ของธรรมศึกษาชั้นโท และ ธรรมศึกษาชั้นเอก

2) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หรือชั้นอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

3) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในรูปแบบอื่น ด้วยเทคนิค วิธีการ ในการวัดผล เช่น แบบจับข้อถูก-ผิดไขว้สลับ, แบบเติมคำ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการศาสนา. (2548). *คู่มือพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชวลี นาคทัต. (2558). “อิทธิพลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรมและความมีวินัยแห่งตน”. *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา*, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทิตนา แคมมณี. (2558). *รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูศรีกิตติวราการ. (2558). “การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ฝ่ายธรรมศึกษา สำนักเรียนคณะจังหวัดนนทบุรี ภาค 1”, *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรทิพา ชีเดนท์ริย์. (2558). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา*, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒประสานมิตร.
- พระราตรี สิริจินโท. (2559). “เรื่องทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 3”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). *เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟิค.
- อุไรวรรณ อินทยารัตน. (2559). “ผลของการสอนวิธีบทบาทสมมติ และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรม ของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมศึกษา”. *รายงานการวิจัย, ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต*.
